

Sejtetik, hogy mindenikök külön tudománnyá fog növekedni. Akkor talán nem a természettudomány fog egyedül uralkodni a tudományok nagy társadalmában, «hierarchiájában», mint eddig.

Dékány István.

*

Szociális levelek. Írta Gaal Mózes. Budapest. Lampel 1909. Ára 1 kor.
(A Népművelők Könyvtára. 38. f.)

A szellemi és társadalmi élet atmoszférája szociálizmussal van tele. A napi sajtó lapjai, a folyóiratok hasábjai mutatják, hogy ez a legdivatosabb téma. S nem is esoda. Köröttünk új jelszavak hangzanak az emberek ajkairól, s új ideálok alakultak ki az emberek szívében, melyek nyomán lassanként a világnak új képe alakul ki.

E nagy munkában mindenkinek ki kell vennie részét, mindenkinek, akinek vezetésére emberek vannak bízva. Elsősorban a néptanítónak. A nemzet zöme a vidéken él, s magyarságunk legerősebb, legősibb eleme falvakban, tanyákon lakik, s aki ezt a népet vezeti szereti, az a néptanító.

A tanítóságnak rendes foglalkozásán kívül, tekintve nemzeti viszonyainkat, legszentebb kötelessége, hogy a nép igaz érdekeinek istápolója legyen. Szó sincs róla, nehéz feladat ez, önfeláldozást, munkát kíván, melyhez a legtöbb embernek sem tehetsége, sem kedve nincs meg. Gaal gyönyörű könyvének épen abban látom főérdemét, hogy azt a tanítót, aki e sorokat elolvassa, a stílus bájával, előadása előkelő és mégis lebilincselő kedvességével, okfejtése ellenállhatatlan erejével szinte öntudatlanul magával ragadja, s a tanító kötelességeit, nemes feladatát oly meggyőzően s oly nemesen tárja fel, hogy csak egy csepp jóakaratra van szükség, hogy hatást érjen el. Magam részéről inkább vagyok barátja a tudományos, felépített, rendszeres előadásnak, mint a tárcaszerűen megírt levélsorozatnak, de azt hiszem, hogy hazai tanítóságunk szívesebben olvassa Gaal könyvét, mint valamely komolyan megírt szociológiai értekezést; épen azért kívánatos, hogy Gaal könyvét minden hazai tanító megszerezze és elolvassa.

A magyar népnek és a magyar gyermeknek végtelen szeretete az a bűvös erő, mely Gaal Mózes írásait jellemzi, s eme kiválóság különösen ebben a munkájában lelhető fel. A könyv első nagyobb fele levélsorozat, mely öccséhez, azaz minden tanítóhoz van intézve és éles megfigyelő képességgel, szerető szívvvel vezeti be a tanítót hivatásának összes viszonylataiba. Így csak annak adatott meg írni, aki maga is olyan kiváló tanítóember, mint amilyennek ő szeretné munkatársait az egész hazában.

Gaal úgy képzei el a jó néptanítót, mint a falun élő emberek

legtökéletesebb mintaképét. Ő a tanácsadó, munkavezető, az ő példája a hívószó, a megnyugtató hit. A jó néptanítónak olyanná kell válnia, mint az ősidők patriárkája lehetett, s az évről-évre szaporodó nemzedékek tőle tanulják meg az élet művészetéhez szükséges tudnivalókat. Az ő néptanítója vallásos szív, embertársai iránt részvevő, hazafias, szereti a munkát és csak hivatásának él, aki egy falu lelkének értéket tud adni.

Az egyes fejezetek szólnak az iskolai munkáról, a kirándulásokról, a beteg gyermekek látogatásairól, a nőnevelésről, felnőttek oktatásáról, a szövetkezetekről, vallásosságról, a politikáról, a hitelenség orvoslásáról, faj- és hazaszeretetről, szóval a tanító teljes munkakörét felölelik. Különösen megragadók azok a gyakorlati példák, amelyekben a tanító és pap munkásságát bemutatja, s midőn könyvét elolvastuk, újra érezzük, hogy igazán ismerjük a falusi gyermek lelki világát, egyszerű, jóra való életét, úgy amint az egyszerű környezetében kifejlődik.

Gaal könyvét melegen ajánljuk tanítóságunk figyelmébe.

Bihari Ferenc.

★

H. Itchner: Lehrproben zur Länderkunde von Europa. B. G. Teubner, Leipzig.

Minthogy a földrajzoktatás reformja időszerű kérdés, talán nem lesz fölösleges a figyelmet oly műre felhívni, mely az újabb irányt a gyakorlatban mutatja be.

A földrajzoktatás a mai napig nagyjából a természeti viszonyok száraz előadásából állott. A tanuló megtanult egy sereg nevet és ezeket a vízszintes, függőleges tagosultság, vízrajzi stb. sorrendjében elmondta. A főcél: a nép foglalkozása, műveltsége, államszervezet, a nemzetek feladata és jövője stb. csak kevés méltatásban részesült.

Ezen a hibán akar segíteni a fenti vezérkönyv, mely a sablonoktól tartózkodik, minden európai államot a maga kulturális értékében mutat be és a részletekre csak annyiban terjeszkedik ki, a mennyiben azok a lényeg megértésére szükségesek. A könyv a gyakorlati irányt követi, vagyis a mezőgazdaságot, ipart, kereskedést domborítja ki. A nemzeti szellemet is hűen jellemzi. A szerző eljárásával mintegy megeleveníti egy-egy ország képét. Bemutatom itt, hogy mit domborít ki minden egyes állam tárgyalásánál.

Svájc: Egy ország, melyet minden nyáron egy millió a világ minden részéből jövő idegen látogat meg. A problema előrebocsátása után fejtegeti, hogy miért jönnek az idegenek, mi vonzza őket? Ahol